

Συστάσεις

Συστάσεις 02/2020 σχετικά με τις Ευρωπαϊκές Βασικές Εγγυήσεις για τα μέτρα παρακολούθησης

Εκδόθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2020

Translations proofread by EDPB Members.
This language version has not yet been proofread.

Πίνακας περιεχομένων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
2. ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	7
3. ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ	9
Εγγύηση Α - Η επεξεργασία θα πρέπει να βασίζεται σε σαφείς, ακριβείς και προσβάσιμους κανόνες	9
Εγγύηση Β- Πρέπει να αποδεικνύεται η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα ως προς τους θεμιτούς επιδιωκόμενους στόχους	11
Εγγύηση Γ - Ανεξάρτητος μηχανισμός εποπτείας	13
Εγγύηση Δ - Πρέπει να είναι διαθέσιμα αποτελεσματικά μέσα προσφυγής	14
4. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	17

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων

Έχοντας υπόψη το άρθρο 70 παράγραφος 1 στοιχείο ε) του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (εφεξής «ΓΚΠΔ»),¹

έχοντας υπόψη τη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και ιδίως το παράρτημα XI και το πρωτόκολλο 37 αυτής, όπως τροποποιήθηκαν με την απόφαση της Μικτής Επιτροπής του ΕΟΧ αριθ. 154/2018 της 6ης Ιουλίου 2018,²

έχοντας υπόψη το άρθρο 12 και το άρθρο 22 του εσωτερικού κανονισμού του,

έχοντας υπόψη το έγγραφο εργασίας της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τη δικαιολόγηση παρεμβάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας δεδομένων μέσω μέτρων παρακολούθησης κατά τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ευρωπαϊκές βασικές εγγυήσεις «ΕΒΕ»), WP237,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Κατόπιν της έκδοσης της απόφασης Schrems I, οι ευρωπαϊκές αρχές προστασίας δεδομένων της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 βασίστηκαν στη νομολογία για τον προσδιορισμό των Ευρωπαϊκών Βασικών Εγγυήσεων που πρέπει να τηρούνται προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι παρεμβάσεις στα δικαιώματα της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μέσω μέτρων παρακολούθησης κατά τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, περιορίζονται στον βαθμό του αναγκαίου και είναι αναλογικές σε μια δημοκρατική κοινωνία.

2. Το ΕΣΠΔ θα ήθελε να τονίσει ότι οι Ευρωπαϊκές Βασικές Εγγυήσεις βασίζονται στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΔΕΕ) σχετικά με τα άρθρα 7, 8, 47 και 52 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (στο εξής: ο Χάρτης) και, κατά περίπτωση, στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ) σχετικά με το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΣΔΑ) για θέματα παρακολούθησης σε κράτη που έχουν προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ.³

¹ Το παρόν έγγραφο δεν αφορά περιπτώσεις διαβίβασης ή περαιτέρω κοινοποίησης που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας περί επιβολής του νόμου (οδηγία (ΕΕ) 2016/680).

² Οι αναφορές στα «κράτη μέλη» στο παρόν έγγραφο θα πρέπει να νοούνται ως αναφορές στα «κράτη μέλη του ΕΟΧ».

³ Στις παρούσες συστάσεις, ο όρος «θεμελιώδη δικαιώματα» αντλείται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, χρησιμοποιείται και για να συμπεριλάβει τα «ανθρώπινα δικαιώματα» όπως περιλαμβάνονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

3. Στόχος της ενημέρωσης του παρόντος εγγράφου είναι η περαιτέρω ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών Βασικών Εγγυήσεων, που είχαν αρχικά καταρτιστεί ως απάντηση στην απόφαση Schrems I⁴ μέσω της ενσωμάτωσης των διευκρινίσεων που έχει παράσχει το ΔΕΕ (και το ΕΔΔΑ) από την πρώτη δημοσίευση του εγγράφου, ιδίως στο πλαίσιο της απόφασης Schrems II.⁵

4. Στο πλαίσιο της απόφασης Schrems II, το ΔΕΕ δήλωσε ότι από την εξέταση της απόφασης 2010/87/ΕΕ της Επιτροπής σχετικά με τις τυποποιημένες συμβατικές ρήτρες για τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε εκτελούντες επεξεργασία εγκατεστημένους σε τρίτες χώρες, λαμβανομένων υπόψη των άρθρων 7, 8 και 47 του Χάρτη, δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος της εν λόγω απόφασης, αλλά ακυρώθηκε η απόφαση για την ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Το ΔΕΕ έκρινε ότι η απόφαση για την ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής δεν ήταν συμβατή με το άρθρο 45 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 47 του Χάρτη. Η απόφαση μπορεί, συνεπώς, να χρησιμεύσει ως παράδειγμα περίπτωσης όπου τα μέτρα παρακολούθησης σε μια τρίτη χώρα (εν προκειμένω στις ΗΠΑ, με το άρθρο 702 του FISA και το Ε.Ο. 12333) δεν είναι ούτε επαρκώς περιορισμένα ούτε αποτελούν αντικείμενο αποτελεσματικών δυνατοτήτων προσφυγής, τις οποίες διαθέτουν τα υποκείμενα των δεδομένων για την άσκηση των δικαιωμάτων τους, όπως απαιτείται από το ευρωπαϊκό δίκαιο ώστε το επίπεδο προστασίας στην τρίτη χώρα να θεωρείται «ουσιωδώς ισοδύναμο» με αυτό που διασφαλίζεται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπό την έννοια του άρθρου 45 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ.

5. Οι αιτίες για τις οποίες κηρύχθηκε ανίσχυρη η ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής έχουν συνέπειες και στα άλλα εργαλεία διαβίβασης⁶. Μολονότι το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 46 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ στο πλαίσιο της εγκυρότητας των τυποποιημένων συμβατικών ρητρών (στο εξής: ΤΣΡ), η ερμηνεία του εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε διαβίβαση σε τρίτες χώρες η οποία βασίζεται στη χρήση οποιουδήποτε από τα εργαλεία που αναφέρονται στο άρθρο 46 του ΓΚΠΔ.⁷

6. Έγκειται τελικά στο ΔΕΕ να κρίνει κατά πόσον οι παρεμβάσεις σε ένα θεμελιώδες δικαίωμα μπορούν να δικαιολογηθούν. Ωστόσο, ελλείψει μιας σχετικής απόφασης και κατ' εφαρμογήν της υφιστάμενης νομολογίας, οι αρχές προστασίας δεδομένων υποχρεούνται να αξιολογούν μεμονωμένες περιπτώσεις, είτε αυτεπάγγελα είτε κατόπιν καταγγελίας, και είτε να παραπέμπουν μια υπόθεση σε εθνικό δικαστήριο εάν κρίνουν ότι η διαβίβαση δεν συμμορφώνεται με το άρθρο 45 όπου προβλέπεται η έκδοση απόφασης επάρκειας, είτε να αναστείλουν ή να απαγορεύσουν τη διαβίβαση εάν θεωρούν ότι δεν είναι δυνατή η συμμόρφωση με το άρθρο 46 του ΓΚΠΔ και ότι η απαιτούμενη από το ενωσιακό δίκαιο προστασία των δεδομένων που διαβιβάζονται δεν μπορεί να διασφαλιστεί με άλλους τρόπους.

7. Στόχος των επικαιροποιημένων Ευρωπαϊκών Βασικών Εγγυήσεων είναι να παράσχουν στοιχεία προκειμένου να εξεταστεί κατά πόσον τα μέτρα παρακολούθησης που επιτρέπουν την πρόσβαση δημοσίων αρχών τρίτης χώρας (είτε αρχών εθνικής ασφάλειας είτε αρχών επιβολής του νόμου) σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να θεωρηθούν δικαιολογημένη παρέμβαση ή όχι.

⁴ απόφαση ΔΕΕ της 6ης Οκτωβρίου 2015, Maximilian Schrems κατά Data Protection Commissioner, υπόθεση C-362/14, EU:C:2015:650 (στο εξής: Schrems I).

⁵ Απόφαση ΔΕΕ, της 16ης Ιουλίου 2020, Data Protection Commissioner κατά Facebook Ireland Ltd, Maximilian Schrems, υπόθεση C-311/18, ECLI:EU:C:2020:559 (στο εξής: Schrems II).

⁶ Βλέπε §105 της απόφασης Schrems II.

⁷ Βλέπε §92 της απόφασης Schrems II.

8. Πράγματι, οι Ευρωπαϊκές Βασικές Εγγυήσεις αποτελούν μέρος της αξιολόγησης για τον προσδιορισμό του εάν μια τρίτη χώρα προσφέρει επίπεδο προστασίας ουσιωδώς ισοδύναμο με αυτό που διασφαλίζεται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όμως δεν αποσκοπούν αυτές καθαυτές στον προσδιορισμό του συνόλου των στοιχείων που απαιτούνται για να θεωρηθεί ότι μια τρίτη χώρα προσφέρει ένα τέτοιο επίπεδο προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 45 του ΓΚΠΔ. Ομοίως, οι εν λόγω εγγυήσεις δεν έχουν ως στόχο να προσδιορίσουν το σύνολο των στοιχείων που μπορεί να πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον το νομικό καθεστώς μιας τρίτης χώρας δεν επιτρέπει στους εξαγωγείς και εισαγωγείς δεδομένων να παράσχουν κατάλληλες εγγυήσεις σύμφωνα με το άρθρο 46 του ΓΚΠΔ.

9. Συνεπώς, τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο παρόν έγγραφο θα πρέπει να θεωρούνται ως οι βασικές εγγυήσεις που πρέπει να παρέχονται από την τρίτη χώρα. Εξετάζονται κατά την αξιολόγηση της παρέμβασης που συνεπάγονται τα μέτρα παρακολούθησης μιας τρίτης χώρας στα δικαιώματα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και προστασίας των δεδομένων, και όχι ως κατάλογος στοιχείων για να αποδειχθεί ότι το νόμιμο καθεστώς μιας τρίτης χώρας προσφέρει στο σύνολό του ένα ουσιαστικά ισοδύναμο επίπεδο προστασίας.

10. Το άρθρο 6 παράγραφος 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπει ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ αποτελούν γενικές αρχές του δικαίου της ΕΕ. Ωστόσο, το ΔΕΕ υπενθυμίζει στη νομολογία του, ότι η ΕΣΔΑ δεν συνιστά, ενόσω η ΕΕ δεν έχει προσχωρήσει σε αυτήν, νομική πράξη που έχει ενσωματωθεί επίσημα στο ενωσιακό δίκαιο.⁸ Κατά συνέπεια, το επίπεδο προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων που απαιτείται από το άρθρο 46 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ πρέπει να προσδιορίζεται βάσει των διατάξεων του εν λόγω κανονισμού, ερμηνευόμενων υπό το πρίσμα των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 3 του Χάρτη, τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται σε αυτόν τα οποία αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην ΕΣΔΑ, η έννοια και η εμβέλειά τους πρέπει να είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω σύμβαση, και, κατά συνέπεια, όπως υπενθυμίζει το ΔΕΕ, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με τα δικαιώματα που προβλέπονται και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, ως ένα ελάχιστο όριο προστασίας για την ερμηνεία των αντίστοιχων δικαιωμάτων στον Χάρτη⁹. Σύμφωνα με την τελευταία πρόταση του άρθρου 52 παράγραφος 3 του Χάρτη, ωστόσο, «η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία».

11. Επομένως, η ουσία των Βασικών Εγγυήσεων θα εξακολουθεί να βασίζεται εν μέρει στη νομολογία του ΕΔΔΑ, στον βαθμό που ο Χάρτης όπως ερμηνεύεται από το ΔΕΕ, δεν προσφέρει υψηλότερο επίπεδο προστασίας, το οποίο προβλέπει άλλες προϋποθέσεις σε σχέση με τη νομολογία του ΕΔΔΑ.

12. Το παρόν έγγραφο επεξηγεί το υπόβαθρο των τεσσάρων Ευρωπαϊκών Βασικών Εγγυήσεων και περιλαμβάνει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτές.

⁸ Βλέπε § 98 της απόφασης Schrems II.

⁹ Βλέπε § 124 της απόφασης στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-511/18, C-512/18 και C-520/18, La Quadrature du Net κ.λπ. (στο εξής: La Quadrature du Net κ.λπ.).

2. ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

13. Τα θεμελιώδη δικαιώματα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής – συμπεριλαμβανομένων των επικοινωνιών– και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προβλέπονται στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη και ισχύουν για όλους. Επιπλέον, το άρθρο 8 προβλέπει όρους προκειμένου να διασφαλίζεται η νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και αναγνωρίζει το δικαίωμα της πρόσβασης και της διόρθωσης, ενώ παράλληλα τονίζει ότι οι κανόνες αυτοί υπόκεινται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

14. «Η πράξη που συνίσταται στη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από κράτος μέλος προς τρίτη χώρα συνιστά, αυτή καθαυτήν, επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»¹⁰. Επομένως, τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη ισχύουν για αυτή τη συγκεκριμένη πράξη και η προστασία τους επεκτείνεται στα μεταβιβαζόμενα δεδομένα, και για τον λόγο αυτό τα άτομα των οποίων τα προσωπικά δεδομένα διαβιβάζονται σε τρίτη χώρα πρέπει να απολαύουν ενός επιπέδου προστασίας ουσιαστικά ισοδύναμου με εκείνο το οποίο διασφαλίζεται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹¹

15. Σύμφωνα με το ΔΕΕ, όταν θίγεται το θεμελιώδες δικαίωμα του σεβασμού στην ιδιωτική ζωή που κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη, μέσω της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ενός ατόμου, επηρεάζεται και το δικαίωμα στην προστασία δεδομένων, διότι η εν λόγω επεξεργασία υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 8 του Χάρτη και, κατ' αναλογία, πρέπει κατ' ανάγκη να πληροί την απαίτηση περί προστασίας των δεδομένων που προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο.¹²

16. Επομένως, όσον αφορά πιθανή παρέμβαση σε θεμελιώδη δικαιώματα βάσει του δικαίου της ΕΕ, η υποχρέωση που επιβάλλεται σε παρόχους ηλεκτρονικών υπηρεσιών επικοινωνίας (...) να αποθηκεύουν δεδομένα κίνησης με σκοπό τη διάθεσή τους, εάν είναι απαραίτητο στις αρμόδιες εθνικές αρχές, εγείρει ζητήματα συμβατότητας με τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη¹³. Το ίδιο ισχύει και για άλλα είδη επεξεργασίας δεδομένων, όπως η διαβίβαση δεδομένων σε άλλα άτομα πλην των χρηστών ή η πρόσβαση στα εν λόγω δεδομένα με στόχο τη χρήση τους¹⁴, η οποία, επομένως, συνεπάγεται παρέμβαση στα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα. Επιπλέον, η πρόσβαση στα δεδομένα από μια δημόσια αρχή συνιστά περαιτέρω παρέμβαση, σύμφωνα με την πάγια νομολογία.¹⁵

17. Για τον εντοπισμό μιας παρέμβασης, δεν έχει σημασία «εάν οι σχετικές με την ιδιωτική ζωή πληροφορίες έχουν ευαίσθητο χαρακτήρα ή αν οι ενδιαφερόμενοι υπέστησαν τυχόν δυσμενείς συνέπειες λόγω της παρέμβασης αυτής¹⁶». Το ΔΕΕ επεσήμανε επίσης ότι δεν έχει σημασία το κατά πόσον τα δεδομένα που γνωστοποιήθηκαν χρησιμοποιήθηκαν ή όχι μεταγενέστερα.¹⁷

18. Ωστόσο, τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη δεν είναι απόλυτα δικαιώματα, αλλά πρέπει να εξετάζονται σε σχέση με τη λειτουργία τους στην κοινωνία.¹⁸

¹⁰ ΔΕΕ, Schrems II, § 83.

¹¹ ΔΕΕ, Schrems II, § 96.

¹² ΔΕΕ, Schrems II, §§ 170-171.

¹³ ΔΕΕ, υπόθεση C-623/17, Privacy International (στο εξής: Privacy International), § 60.

¹⁴ ΔΕΕ, Privacy International, § 61.

¹⁵ ΕΔΔΑ, Leander, §48; ΕΔΔΑ, Rotaru §46; ΔΕΕ, Digital Rights Ireland, §35.

¹⁶ ΔΕΕ, Schrems II, § 171, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας που παρατίθεται σε αυτήν.

¹⁷ ΔΕΕ, Schrems II, § 171, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας που παρατίθεται σε αυτήν.

¹⁸ ΔΕΕ, Privacy International, §63.

19. Ο Χάρτης περιλαμβάνει μια δοκιμή αναγκαιότητας και αναλογικότητας για τους περιορισμούς των δικαιωμάτων που προασπίζει. Το άρθρο 52 παράγραφος 1 του Χάρτη εξειδικεύει το πεδίο εφαρμογής πιθανών περιορισμών των άρθρων 7 και 8 προβλέποντας ότι «κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

20. Το ΔΕΕ επανέλαβε ότι η νομοθεσία της ΕΕ που αφορά τις παρεμβάσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη «πρέπει να προβλέπει σαφείς και ακριβείς κανόνες που να διέπουν το περιεχόμενο και την εφαρμογή του επίμαχου μέτρου και να επιβάλλουν ελάχιστες απαιτήσεις, ούτως ώστε τα πρόσωπα των οποίων τα δεδομένα διαβιβάζονται να διαθέτουν επαρκείς εγγυήσεις οι οποίες να καθιστούν δυνατή την αποτελεσματική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους κινδύνους κατάχρησης, ιδίως όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υπόκεινται σε αυτόματη επεξεργασία και «όταν υφίσταται σημαντικός κίνδυνος παράνομης πρόσβασης στα εν λόγω δεδομένα».¹⁹

21. Σύμφωνα με το ΔΕΕ, η προστασία του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή προϋποθέτει ότι οι παρεκκλίσεις από το δικαίωμα στην προστασία δεδομένων και οι σχετικοί περιορισμοί «πρέπει να μην υπερβαίνουν τα όρια του απολύτως αναγκαίου». Επιπλέον, δεν μπορεί να επιδιώκεται σκοπός γενικού συμφέροντος χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι πρέπει να συμβιβάζεται με τα θεμελιώδη δικαιώματα που αφορά το μέτρο, μέσω «ισόρροπης στάθμισης» μεταξύ, αφενός, του σκοπού γενικού συμφέροντος και, αφετέρου, των επίμαχων δικαιωμάτων.²⁰

22. Κατά συνέπεια, η πρόσβαση, η αποθήκευση και η περαιτέρω χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από δημόσιες αρχές στο πλαίσιο των μέτρων παρακολούθησης δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα όρια του απολύτως αναγκαίου, υπό το πρίσμα του Χάρτη, ειδάλλως «δεν μπορεί να θεωρηθούν ως δικαιολογημένες, στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας».²¹

23. Στόχος των τεσσάρων Βασικών Ευρωπαϊκών Εγγυήσεων, όπως παρουσιάζονται στο επόμενο κεφάλαιο, είναι να εξειδικεύσουν περαιτέρω τους τρόπους αξιολόγησης του επιπέδου παρέμβασης στα θεμελιώδη δικαιώματα της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας δεδομένων στο πλαίσιο μέτρων παρακολούθησης από δημόσιες αρχές σε μια τρίτη χώρα, κατά τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και των νομικών προϋποθέσεων που πρέπει, κατά συνέπεια, να ισχύουν για την αξιολόγηση του εάν οι εν λόγω παρεμβάσεις θα μπορούσαν να είναι αποδεκτές στο πλαίσιο του Χάρτη.

¹⁹ ΔΕΕ, Privacy International, §68 και νομολογία που παρατίθεται σε αυτήν.

²⁰ ΔΕΕ, Privacy International, §68 και νομολογία που παρατίθεται σε αυτήν.

²¹ ΔΕΕ, Privacy International, §81.

3. ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

24. Σε συνέχεια της ανάλυσης της νομολογίας, το ΕΣΔΠ κρίνει ότι οι ισχύουσες νομικές προϋποθέσεις για την δικαιολόγηση των περιορισμών των δικαιωμάτων προστασίας δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής που αναγνωρίζονται στον Χάρτη μπορούν να συνοψιστούν σε τέσσερις Ευρωπαϊκές Βασικές Εγγυήσεις:

- A. Η επεξεργασία θα πρέπει να βασίζεται σε σαφείς, ακριβείς και προσβάσιμους κανόνες
- B. Πρέπει να αποδεικνύεται η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα ως προς τους θεμιτούς επιδιωκόμενους στόχους
- Γ. Θα πρέπει να υφίσταται ένας ανεξάρτητος μηχανισμός εποπτείας
- Δ. Πρέπει να είναι διαθέσιμα αποτελεσματικά μέσα προσφυγής

25. Οι Εγγυήσεις βασίζονται στα θεμελιώδη δικαιώματα στην ιδιωτική ζωή και την προστασία δεδομένων που ισχύουν για όλους, ανεξαρτήτως εθνικότητας.

Εγγύηση Α - Η επεξεργασία θα πρέπει να βασίζεται σε σαφείς, ακριβείς και προσβάσιμους κανόνες

26. Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2 του Χάρτη, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει, μεταξύ άλλων να τίθενται υπό επεξεργασία «για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από τον νόμο»,²² όπως υπενθυμίζει το ΔΕΕ στην απόφαση Schrems II. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 1 του Χάρτη, κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη εντός της ΕΕ πρέπει να «προβλέπεται από το νόμο». Επομένως, μια δικαιολογημένη παρέμβαση πρέπει να είναι σύμφωνη με τον νόμο.

27. Αυτή η νομική βάση θα πρέπει να προβλέπει σαφείς και ακριβείς κανόνες που θα διέπουν το περιεχόμενο και την εφαρμογή του επίμαχου μέτρου και θα θεσπίζουν ελάχιστες εγγυήσεις²³. Επιπλέον, το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι «η ρύθμιση πρέπει να είναι νομικώς δεσμευτική στο εσωτερικό δίκαιο»²⁴. Εν προκειμένω, το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι η αξιολόγηση του δικαίου της τρίτης χώρας θα πρέπει να επικεντρώνεται στο κατά πόσον τα άτομα μπορούν να το επικαλεστούν και να βασιστούν σε αυτό ενώπιον των δικαστηρίων²⁵. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο υποδεικνύει ότι τα δικαιώματα που χορηγούνται στα υποκείμενα των δεδομένων πρέπει να είναι δεκτικά προσφυγής· στις περιπτώσεις που δεν παρέχονται στα υποκείμενα των δεδομένων εκτελεστά δικαιώματα ενώπιον των δημόσιων αρχών, το χορηγούμενο επίπεδο προστασίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ουσιαστικά ισοδύναμο με εκείνο

²² Βλέπε § 173 της απόφασης Schrems II.

²³ Βλέπε §175 και §180 Schrems II και γνωμοδότηση 1/15 (Συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά) της 26ης Ιουλίου 2017, § 139 και τη νομολογία που παρατίθεται σε αυτήν.

²⁴ Βλέπε § 68 Privacy International – Θα πρέπει επίσης να αποσαφηνιστεί ότι στη γαλλική έκδοση της απόφασης, το Δικαστήριο χρησιμοποιεί τον όρο «réglementation» που είναι ευρύτερος από τις απλές αποφάσεις του Κοινοβουλίου.

²⁵ Βλέπε § 181 Schrems II, σε αυτή την παράγραφο το ΔΕΕ αναφέρεται στην αμερικανική προεδρική οδηγία πολιτικής 28.

που απορρέει από τον Χάρτη, αντιθέτως προς ό,τι επιτάσσει το άρθρο 45 παράγραφος 2 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ.²⁶

28. Περαιτέρω, το Δικαστήριο τόνισε ότι το εφαρμοστέο δίκαιο πρέπει να υποδεικνύει σε ποιες περιστάσεις και υπό ποιες συνθήκες μπορεί να λαμβάνεται ένα μέτρο που προβλέπει την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων²⁷ (βλέπε κατωτέρω στην Εγγύηση Β τη σχέση μεταξύ αυτών των προϋποθέσεων και των αρχών της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας).

29. Επιπλέον, το ΔΕΕ έχει επισημαίνει ότι «η απαίτηση να προβλέπεται από τον νόμο κάθε περιορισμός στην άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων συνεπάγεται ότι η νομική βάση που επιτρέπει την παρέμβαση στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προσδιορίζει η ίδια την έκταση του περιορισμού της άσκησης του αντίστοιχου δικαιώματος».²⁸

30. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου «δεν θεωρεί ότι υφίσταται λόγος εφαρμογής διαφορετικών αρχών ως προς την προσβασιμότητα και τη σαφήνεια των κανόνων που διέπουν την υποκλοπή μεμονωμένων επικοινωνιών, από τη μία πλευρά, και γενικότερων προγραμμάτων παρακολούθησης» από την άλλη²⁹. Το ΕΔΔΑ έχει επίσης διευκρινίσει ότι η νομική βάση θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον έναν ορισμό των κατηγοριών ατόμων που μπορεί να υπόκεινται σε παρακολούθηση, ένα όριο της διάρκειας του μέτρου, τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται για την εξέταση, τη χρήση και την αποθήκευση των δεδομένων, και τις προφυλάξεις που πρέπει να λαμβάνονται κατά την κοινοποίηση των δεδομένων σε άλλα μέρη.³⁰

31. Τέλος, πρέπει να είναι δυνατή η πρόβλεψη του αντικτύπου της παρέμβασης στο άτομο για την παροχή επαρκούς και αποτελεσματικής προστασίας έναντι αυθαίρετων παρεμβάσεων και του κινδύνου κατάχρησης. Κατά συνέπεια, η επεξεργασία πρέπει να βασίζεται σε μια ακριβή, σαφή αλλά και προσβάσιμη (δημόσια) νομική βάση³¹. Όσον αφορά αυτό το ζήτημα, το ΕΔΔΑ υπενθύμισε ότι στην υπόθεση *Zakharov* «η επιταγή της προβλεψιμότητας δεν έχει στον τομέα των υποκλοπών των επικοινωνιών το ίδιο περιεχόμενο που έχει σε άλλους τομείς». Διευκρίνισε ότι, στο πλαίσιο μυστικών μέτρων παρακολούθησης, όπως η υποκλοπή επικοινωνιών, «η απαίτηση προβλεψιμότητας δεν σημαίνει ότι κάποιος πρέπει να έχει τη δυνατότητα να προβλέψει αν και πότε οι επικοινωνίες του κινδυνεύουν να υποκλαπούν από τις αρχές, έτσι ώστε στη συνέχεια να προσαρμόσει τη συμπεριφορά του». Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι σε αυτή την περίπτωση οι κίνδυνοι αυθαιρεσίας είναι εμφανείς «είναι σημαντικό να υφίστανται σαφείς, λεπτομερείς κανόνες για την υποκλοπή τηλεφωνικών συζητήσεων, ιδίως διότι η διαθέσιμη προς χρήση τεχνολογία γίνεται ολοένα και πιο εκλεπτυσμένη. Το εγχώριο δίκαιο πρέπει να είναι αρκούντως σαφές ώστε να ενημερώνει καταλλήλως τους πολίτες σχετικά με τις περιστάσεις και τους όρους υπό τους οποίους οι δημόσιες αρχές μπορούν να προβαίνουν στην εφαρμογή τέτοιων μέτρων».³²

²⁶ Βλέπε § 181 Schrems II.

²⁷ Βλέπε § 68 της απόφασης *Privacy International*, σε σχέση με το δίκαιο των κρατών μελών.

²⁸ Βλέπε *Schrems II*, § 175 και τη νομολογία που παρατίθεται σε αυτήν, καθώς και την υπόθεση *Privacy International*, § 65.

²⁹ ΕΔΔΑ, *Liberty*, §63.

³⁰ ΕΔΔΑ, *Weber και Saravia*, §95.

³¹ ΕΔΔΑ, *Malone*, §§65, 66.

³² ΕΔΔΑ, *Zakharov*, §229.

Εγγύηση Β- Πρέπει να αποδεικνύεται η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα ως προς τους θεμιτούς επιδιωκόμενους στόχους

32. Σύμφωνα με την πρώτη πρόταση του άρθρου 52 παράγραφος 1 του Χάρτη, κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη πρέπει να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Σύμφωνα με τη δεύτερη πρόταση του άρθρου 52 παράγραφος 1 του Χάρτη, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται στα εν λόγω δικαιώματα και ελευθερίες, μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.³³

33. Όσον αφορά **την αρχή της αναλογικότητας**, το Δικαστήριο έκρινε ότι, ως προς τη νομοθεσία των κρατών μελών, το κατά πόσον ένας περιορισμός στα δικαιώματα της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας δεδομένων μπορεί να είναι αιτιολογημένος, πρέπει να αξιολογείται, από τη μία πλευρά, εκτιμώντας τη **σοβαρότητα της παρέμβασης** που συνεπάγεται ο περιορισμός αυτός³⁴ και, από την άλλη πλευρά, ελέγχοντας αν η **σημασία του σκοπού γενικού συμφέροντος** που επιδιώκεται με τον εν λόγω περιορισμό τελεί σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα αυτή.³⁵

34. Στην υπόθεση *La Quadrature du net* κ.λπ., μπορεί να σημειωθεί ότι το ΔΕΕ αποφάσισε, όσον αφορά το δίκαιο ενός κράτους μέλους και όχι όσον αφορά το δίκαιο μιας τρίτης χώρας, ότι ο στόχος διασφάλισης της εθνικής ασφάλειας μπορεί, δεδομένης της σπουδαιότητάς του, να δικαιολογήσει μέτρα που συνεπάγονται παρεμβάσεις σε θεμελιώδη δικαιώματα σοβαρότερες από εκείνες που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν άλλοι σκοποί όπως η καταπολέμηση της εγκληματικότητας. Διαπίστωσε, ωστόσο, ότι αυτό ισχύει, εφόσον συντρέχουν αρκούντως συγκεκριμένες περιστάσεις από τις οποίες δύναται να συναχθεί ότι το οικείο κράτος μέλος αντιμετωπίζει σοβαρή απειλή για την εθνική ασφάλεια, η οποία είναι πραγματική, ενεστώσα ή προβλέψιμη και εφόσον πληρούνται οι υπόλοιπες απαιτήσεις του άρθρου 52 παράγραφος 1 του Χάρτη.³⁶

³³ Schrems II, § 174.

³⁴ Σε αυτό το πλαίσιο, το Δικαστήριο σημείωσε για παράδειγμα ότι «η παρέμβαση την οποία συνεπάγεται η συλλογή σε πραγματικό χρόνο των δεδομένων που καθιστούν δυνατό τον γεωγραφικό εντοπισμό ενός τερματικού εξοπλισμού είναι ιδιαιτέρως σοβαρή, λαμβανομένου υπόψη ότι τα δεδομένα αυτά παρέχουν στις αρμόδιες εθνικές αρχές τη δυνατότητα να παρακολουθούν εκ του σύνεγγυς και διαρκώς τις μετακινήσεις των χρηστών των κινητών τηλεφώνων (...)» (*La Quadrature du Net* κ.λπ., § 187, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας που παρατίθεται σε αυτήν.)

³⁵ *La Quadrature du Net* κ.λπ., § 131

³⁶ §§136 και 137. Βλέπε επίσης *Privacy International*, διότι το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι τέτοιες απειλές, διακρίνονται, ως εκ της φύσεως και της ιδιαίτερης σοβαρότητάς τους, από τον γενικό κίνδυνο πρόκλησης εντάσεων ή έστω σοβαρών διαταράξεων της δημόσιας ασφάλειας. § 75. Για παράδειγμα στην υπόθεση *La Quadrature du Net* κ.λπ., το Δικαστήριο σημείωσε ότι η παρέμβαση που απορρέει από αυτοματοποιημένη ανάλυση των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης είναι ιδιαιτέρως σοβαρή, καθόσον καλύπτει γενικώς και αδιακρίτως τα δεδομένα των προσώπων που χρησιμοποιούν τα μέσα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, με αποτέλεσμα ένα τέτοιο μέτρο να μπορεί να πληροί την απαίτηση της αναλογικότητας μόνο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει σοβαρή απειλή για την εθνική ασφάλεια, η οποία είναι πραγματική και ενεστώσα ή προβλέψιμη, και υπό τον όρο ότι η διάρκεια της διατήρησης αυτής περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα (§§174-177).

35. Εν προκειμένω, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι παρεκκλίσεις από την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και οι περιορισμοί της πρέπει να μην υπερβαίνουν τα όρια του απολύτως αναγκαίου³⁷. Για να ανταποκρίνεται στην επιταγή της αναλογικότητας, πέρα από σαφείς και ακριβείς κανόνες που διέπουν το περιεχόμενο και την εφαρμογή του επίμαχου μέτρου, η επίμαχη ρύθμιση πρέπει να επιβάλλει ελάχιστες απαιτήσεις, ούτως ώστε τα πρόσωπα των οποίων τα δεδομένα διαβιβάζονται να διαθέτουν επαρκείς εγγυήσεις οι οποίες καθιστούν δυνατή την αποτελεσματική προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους κινδύνους κατάχρησης. «Στη ρύθμιση πρέπει, ειδικότερα, να ορίζεται υπό ποιες περιστάσεις και υπό ποιες συνθήκες μπορεί να ληφθεί μέτρο το οποίο προβλέπει την επεξεργασία τέτοιων δεδομένων, προκειμένου να διασφαλίζεται κατά τον τρόπο αυτό ότι η παρέμβαση θα περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο. Η ανάγκη να παρέχονται τέτοιες εγγυήσεις είναι ακόμη πιο επιτακτική όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία».³⁸

36. Στην απόφαση Schrems II, το ΔΕΕ έχει υπογραμμίσει ότι νομοθεσία τρίτης χώρας η οποία δεν προβλέπει περιορισμούς στην εξουσιοδότηση που παρέχει ο νόμος για την εφαρμογή των προγραμμάτων παρακολούθησης προς απόκτηση πληροφοριών από την αλλοδαπή δεν είναι ικανή να διασφαλίσει επίπεδο προστασίας ουσιαστικά ισοδύναμο με εκείνο που εγγυάται ο Χάρτης. Πράγματι, σύμφωνα με τη νομολογία, η νομική βάση που επιτρέπει παρεμβάσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα πρέπει, για να είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας, να προσδιορίζει η ίδια την έκταση του περιορισμού της άσκησης του αντίστοιχου δικαιώματος.³⁹

37. Όσον αφορά την **αρχή της αναγκαιότητας**, το ΔΕΕ έχει καταστήσει σαφές ότι νομοθεσίες «που επιτρέπουν κατά γενικευμένο τρόπο τη διατήρηση του συνόλου των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όλων των προσώπων των οποίων τα δεδομένα διαβιβάστηκαν από την Ένωση (...) χωρίς καμία διαφοροποίηση, περιορισμό ή εξαίρεση σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό και χωρίς να προβλέπεται αντικειμενικό κριτήριο που θα μπορούσε να οριοθετήσει την πρόσβαση των δημόσιων αρχών στα δεδομένα και τη μεταγενέστερη χρήση τους για συγκεκριμένους σκοπούς, αυστηρά περιορισμένους, που μπορούν να δικαιολογήσουν την προσβολή που συνεπάγεται τόσο η πρόσβαση όσο και η χρήση των δεδομένων αυτών» δεν συνάδουν με την εν λόγω αρχή⁴⁰. Ειδικότερα, ρύθμιση η οποία επιτρέπει σε δημόσιες αρχές να έχουν πρόσβαση, σε γενικευμένη βάση, στο περιεχόμενο ηλεκτρονικών επικοινωνιών πρέπει να θεωρείται ότι «προσβάλλει το ουσιαστικό περιεχόμενο του θεμελιώδους δικαιώματος του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής, όπως αυτό κατοχυρώνεται από το άρθρο 7 του Χάρτη».⁴¹

³⁷ Schrems II, § 176, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας που παρατίθεται σε αυτήν.

³⁸ Schrems II, § 175.

³⁹ Schrems II, § 180.

⁴⁰ Schrems I, § 93 με περαιτέρω αναφορές. Βλέπε, αυτή τη φορά, ωστόσο, σε σχέση με τη νομοθεσία κράτους μέλους και όχι τρίτης χώρας, Privacy International, § 71, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας που παρατίθεται σε αυτήν. Σε αυτή την περίπτωση, το Δικαστήριο δήλωσε ότι νομοθεσία κράτους μέλους που απαιτεί από τους παρόχους ηλεκτρονικών υπηρεσιών επικοινωνίας να κοινοποιήσουν τα δεδομένα κίνησης και τα δεδομένα θέσης στις υπηρεσίες ασφαλείας και πληροφοριών μέσω γενικευμένης και αδιάκριτης διαβίβασης υπερβαίνει τα όρια του απολύτως αναγκαίου και δεν μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη, στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας, όπως απαιτείται από την οδηγία σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (§81).

⁴¹ Schrems I, §94.

38. Ομοίως, αυτή τη φορά ωστόσο κατά την αξιολόγηση νομοθεσίας κράτους μέλους και όχι τρίτης χώρας, το ΔΕΕ υποστήριξε στην απόφαση *La Quadrature du Net* κ.λπ., ότι «μια ρύθμιση που προβλέπει τη διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει πάντοτε να ανταποκρίνεται σε αντικειμενικά κριτήρια βάσει των οποίων να τεκμηριώνεται η σχέση μεταξύ των προς διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και του επιδιωκόμενου σκοπού»⁴². Στο ίδιο πλαίσιο, στην υπόθεση *Privacy International*, έκρινε ότι ο νομοθέτης «πρέπει να βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια για τον προσδιορισμό των περιστάσεων και των προϋποθέσεων βάσει των οποίων πρέπει να χορηγείται πρόσβαση στα επίμαχα δεδομένα στις αρμόδιες εθνικές αρχές».⁴³

Εγγύηση Γ - Ανεξάρτητος μηχανισμός εποπτείας

39. Το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι η παρέμβαση λαμβάνει χώρα τη στιγμή της συλλογής των δεδομένων, αλλά και τη στιγμή της πρόσβασης των δεδομένων από μια δημόσια αρχή για περαιτέρω επεξεργασία. Το ΕΔΔΑ έχει διευκρινίσει πολλές φορές ότι οποιαδήποτε παρέμβαση στο δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και την προστασία των δεδομένων θα πρέπει να υπόκειται σε ένα αποτελεσματικό, ανεξάρτητο και αμερόληπτο σύστημα εποπτείας που πρέπει να παρέχεται είτε από κάποιον δικαστή είτε από κάποιον άλλον ανεξάρτητο φορέα⁴⁴ (π.χ. μια διοικητική αρχή ή ένα κοινοβουλευτικό όργανο). Η ανεξάρτητη εποπτεία επί της εφαρμογής των μέτρων εποπτείας ελήφθη υπόψη από το ΔΕΕ στο πλαίσιο της απόφασης *Schrems II*.⁴⁵

40. Το ΕΔΔΑ διευκρινίζει ότι, αν και η πρότερη (δικαστική) εξουσιοδότηση των μέτρων παρακολούθησης συνιστά σημαντική εγγύηση κατά της αυθαιρεσίας, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η πραγματική λειτουργία του συστήματος υποκλοπής, συμπεριλαμβανομένων των ελέγχων και των εξισορροπήσεων στην άσκηση της εξουσίας, και η παρουσία ή απουσία πραγματικής κατάχρησης⁴⁶. Στην υπόθεση *Schrems II*, το ΔΕΕ έλαβε υπόψη και την έκταση του ελέγχου του μηχανισμού εποπτείας, που δεν καλύπτει τα μέτρα παρακολούθησης σε ατομική βάση.⁴⁷

⁴² *La Quadrature du Net* κ.λπ., § 133. Σε αυτό το πλαίσιο, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι τα νομοθετικά μέτρα που προβλέπουν, ως προληπτικό μέτρο, τη γενική και αδιάκριτη αποθήκευση δεδομένων κίνησης και θέσης, αποκλείονται από την οδηγία σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπό το πρίσμα του Χάρτη. Αντιθέτως, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι, σε περιπτώσεις σοβαρής απειλής για την εθνική ασφάλεια η οποία είναι πραγματική, ενεστώσα ή προβλέψιμη, η νομοθεσία μπορεί να επιτρέπει, για τους σκοπούς της διαφύλαξης της εθνικής ασφάλειας, τη δυνατότητα να διατάσσονται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών να διατηρούν, γενικώς και αδιακρίτως, δεδομένα κίνησης και δεδομένα θέσης. Ωστόσο, ένα τέτοιο μέτρο πρέπει να πληροί συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Ειδικότερα, η διαταγή μπορεί να ισχύει μόνο για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, με δυνατότητα, ωστόσο, παράτασης της ισχύος της σε περίπτωση εξακολούθησης της απειλής (§168).

⁴³ *Privacy International*, § 78, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας που παρατίθεται σε αυτήν. Στην υπόθεση της *Privacy International*, όσον αφορά την πρόσβαση μιας αρχής σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που παρέχεται δυνάμει του δικαίου ενός κράτους μέλους, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι «η γενική πρόσβαση σε όλα τα αποθηκευμένα δεδομένα, ανεξαρτήτως του εάν υπάρχει κάποια σύνδεση, τουλάχιστον έμμεση, με τον επιδιωκόμενο στόχο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο» (§77 -78).

⁴⁴ ΕΔΔΑ, *Klass*, §§17, 51.

⁴⁵ *Schrems II*, §§ 179, 183.

⁴⁶ ΕΔΔΑ, αναίρεσιβαλλόμενη απόφαση *Big Brother Watch* §§319-320.

⁴⁷ *Schrems II*, § 179.

41. Όσον αφορά το δίκαιο κρατών μελών, το ΔΕΕ προσδιόρισε μια σειρά μέτρων που συμμορφώνονται με το δίκαιο της ΕΕ μόνον εάν υπόκεινται σε προηγούμενο έλεγχο είτε από δικαστήριο είτε από ανεξάρτητη διοικητική αρχή, η απόφαση της οποίας έχει δεσμευτικό αποτέλεσμα. Στόχος του εν λόγω ελέγχου είναι να εξακριβώσει εάν συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις που δικαιολογούν το μέτρο και κατά πόσον έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις και οι εγγυήσεις που πρέπει να έχουν θεσπιστεί⁴⁸. Αναφορικά με τη συλλογή δεδομένων κίνησης και δεδομένων θέσης σε πραγματικό χρόνο, ο έλεγχος θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα εκ των προτέρων εξακρίβωσης του κατά πόσον αυτή επιτρέπεται μόνον εντός των ορίων του αυστηρού αναγκαίου. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, τα μέτρα ενδέχεται να εφαρμόζονται χωρίς τέτοιο προγενέστερο έλεγχο· ωστόσο, το Δικαστήριο εξακολουθεί να απαιτεί τη διενέργεια του μεταγενέστερου ελέγχου το ταχύτερο δυνατό.⁴⁹

42. Σχετικά με την ανεξαρτησία των μηχανισμών εποπτείας ως προς την παρακολούθηση, θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη τα πορίσματα του ΔΕΕ σχετικά με την ανεξαρτησία ενός οργάνου στο πλαίσιο της προσφυγής (βλέπε κατωτέρω στην εγγύηση Δ). Επιπλέον, η νομολογία του ΕΔΔΑ μπορεί να προσφέρει επιπλέον στοιχεία. Το Δικαστήριο έχει εκφράσει την προτίμησή του για την ανάθεση της διατήρησης της εποπτείας σε έναν δικαστή. Ωστόσο, δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να είναι υπεύθυνο κάποιο άλλο όργανο, «εφόσον είναι αρκούντως ανεξάρτητο από την εκτελεστική εξουσία»⁵⁰ και από «τις αρχές που πραγματοποιούν την εποπτεία και διαθέτει επαρκείς εξουσίες και αρμοδιότητα να ασκεί αποτελεσματικό και συνεχή έλεγχο».⁵¹ Το ΕΔΔΑ προσέθεσε ότι «ο τρόπος διορισμού και το νομικό καθεστώς των μελών του εποπτικού οργάνου»⁵² πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση της ανεξαρτησίας. Αυτό περιλαμβάνει «άτομα ικανά να αναλάβουν ένα δικαστικό αξίωμα, τα οποία διορίζονται είτε από το κοινοβούλιο είτε από τον πρωθυπουργό. Αντίθετα, ένας Υπουργός Εσωτερικών (που όχι μόνο ήταν πολιτικός εντεταλμένος και μέλος της εκτελεστικής εξουσίας, αλλά συμμετείχε και άμεσα στην προμήθεια ειδικών μέσων εποπτείας) κρίθηκε ως ανεπαρκώς ανεξάρτητος»⁵³. Το ΕΔΔΑ, επίσης, «σημειώνει ότι είναι σημαντικό το όργανο εποπτείας να έχει πρόσβαση σε όλα τα σχετικά έγγραφα, συμπεριλαμβανομένου εμπιστευτικού υλικού»⁵⁴. Τέλος, το ΕΔΔΑ λαμβάνει υπόψη «κατά πόσον οι δραστηριότητες του οργάνου εποπτείας είναι ανοικτές σε δημόσιο έλεγχο».⁵⁵

Εγγύηση Δ - Πρέπει να είναι διαθέσιμα αποτελεσματικά μέσα προσφυγής

43. Η τελευταία Ευρωπαϊκή Βασική Εγγύηση σχετίζεται με τα δικαιώματα πραγματικής προσφυγής του ατόμου. Το άτομο πρέπει να διαθέτει αποτελεσματικά μέσα προσφυγής για την ικανοποίηση των δικαιωμάτων του όταν θεωρεί ότι αυτά έχουν παραβιαστεί. Επιπλέον, στο πλαίσιο της απόφασης Schrems I το ΔΕΕ εξήγησε ότι «ρύθμιση που δεν προβλέπει ένδικα βοηθήματα προκειμένου ο ενδιαφερόμενος να έχει πρόσβαση στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν ή να επιτύχει την τροποποίηση ή την κατάργηση τέτοιων δεδομένων δεν σέβεται το ουσιαστικό

⁴⁸ ΔΕΕ, La Quadrature du Net κ.λπ., §§ 168, 189.

⁴⁹ ΔΕΕ, La Quadrature du Net κ.λπ., § 189.

⁵⁰ ΕΔΔΑ, Zakharov, §258, Iordachi κ.λπ. κατά Μολδαβίας, §§ 40 και § 51 και Dumitru Popescu κατά Ρουμανίας, §§ 70-73.

⁵¹ ΕΔΔΑ, Klass §56 και αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση Big Brother Watch §318

⁵² ΕΔΔΑ, Zakharov, §278.

⁵³ ΕΔΔΑ, Zakharov, §278.

⁵⁴ ΕΔΔΑ, Zakharov, §281.

⁵⁵ ΕΔΔΑ, Zakharov, §283.

περιεχόμενο του θεμελιώδους δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη. Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 47 του Χάρτη προβλέπει ότι κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο».⁵⁶

44. Κατά την αξιολόγηση του δικαίου ενός κράτους μέλους που επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων κίνησης και δεδομένων θέσης σε πραγματικό χρόνο, το Δικαστήριο έκρινε ότι η ενημέρωση είναι αναγκαία «προκειμένου τα πρόσωπα αυτά να μπορούν να ασκήσουν τα απορρέοντα από τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη δικαιώματά τους, να ζητήσουν πρόσβαση στα προσωπικού χαρακτήρα δεδομένα τους που αποτελούν το αντικείμενο των μέτρων αυτών και, ενδεχομένως, τη διόρθωση ή τη διαγραφή των δεδομένων, καθώς και να ασκήσουν, σύμφωνα με το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο του Χάρτη, αποτελεσματική προσφυγή ενώπιον δικαστηρίου»⁵⁷. Ωστόσο, αναγνώρισε επίσης ότι η ενημέρωση των προσώπων των οποίων τα δεδομένα συνελέγησαν ή αναλύθηκαν πρέπει να πραγματοποιείται μόνον εφόσον και από τη στιγμή που δεν δύναται να θέσει σε κίνδυνο την άσκηση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στις εν λόγω αρχές.⁵⁸

45. Και για το ΕΔΔΑ, το ζήτημα αποτελεσματικής προσφυγής είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την ενημέρωση του ατόμου για ένα μέτρο παρακολούθησης μετά το πέρας της παρακολούθησης. Ειδικότερα, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι «καταρχάς υπάρχουν ελάχιστα περιθώρια για προσφυγή στα δικαστήρια από το ενδιαφερόμενο άτομο, εκτός εάν το τελευταίο ενημερωθεί για τα μέτρα που έχουν ληφθεί εν αγνοία του και, συνεπώς, είναι σε θέση να προσβάλλει την νομιμότητά τους αναδρομικά ή, εναλλακτικά, εκτός εάν οποιοδήποτε άτομο υποψιάζεται ότι οι επικοινωνίες του αποτελούν ή έχουν αποτελέσει αντικείμενο υποκλοπής μπορεί να ασκήσει προσφυγή ενώπιον δικαστηρίων, ούτως ώστε η δικαιοδοσία των δικαστηρίων να μην εξαρτάται από την ενημέρωση του ενδιαφερόμενου υποκειμένου για την υποκλοπή των επικοινωνιών του»⁵⁹. Επομένως, το ΕΔΔΑ αναγνώρισε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να μην υπάρχει καμία κοινοποίηση, ωστόσο πρέπει να παρέχεται το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής. Σε αυτή την περίπτωση, το Δικαστήριο έχει καταστήσει σαφές, λόγου χάρη στην υπόθεση Kennedy, ότι ένα δικαστήριο προσφέρει επαρκείς δυνατότητες προσφυγής, εάν πληρούνται μια σειρά από κριτήρια, δηλ. πρόκειται για ένα ανεξάρτητο και αμερόληπτο όργανο, που έχει εγκρίνει τον δικό του εσωτερικό κανονισμό, αποτελείται από μέλη που κατέχουν ή κατείχαν υψηλό δικαστικό αξίωμα ή είναι πεπειραμένοι δικηγόροι, και δεν υφίσταται κανένα αποδεικτικό βάρος για την άσκηση προσφυγής ενώπιον του⁶⁰. Κατά την εξέταση των καταγγελιών που έχουν υποβληθεί από ιδιώτες, το Δικαστήριο θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε όλες

⁵⁶ ΔΕΕ, Schrems I, §95.

⁵⁷ Βλέπε § 190 της υπόθεσης La Quadrature du Net κ.λπ. και ΔΕΕ, γνωμοδότηση 1/15, §220.

⁵⁸ Βλέπε § 191 της υπόθεσης La Quadrature du Net κ.λπ.

⁵⁹ ΕΔΔΑ, Zakharov, §234.

⁶⁰ ΕΔΔΑ, Kennedy, § 190.

τις σχετικές πληροφορίες,⁶¹ συμπεριλαμβανομένου εμπιστευτικού υλικού. Τέλος, θα πρέπει να έχει την εξουσία διόρθωσης της μη συμμόρφωσης.⁶²

46. Στο άρθρο 47 του Χάρτη χρησιμοποιείται ο όρος «tribunal», μολονότι σε άλλες γλωσσικές εκδόσεις πλην της αγγλικής προτιμάται ο όρος «court»,⁶³ ενώ η ΕΣΔΑ υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι «παν πρόσωπον του οποίου τα δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής»⁶⁴ χωρίς αυτή να είναι κατ' ανάγκη δικαστική αρχή.⁶⁵

47. Το ΔΕΕ, στο πλαίσιο της απόφασης για την υπόθεση Schrems II, κατά την αξιολόγηση της επάρκειας του επιπέδου προστασίας μιας τρίτης χώρας, επανέλαβε ότι «είναι απαραίτητο οι πολίτες να έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν ένδικο βοήθημα ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου προκειμένου να εξασφαλίσουν πρόσβαση στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία τους αφορούν, ή να επιτύχουν τη διόρθωση ή την απαλοιφή τέτοιων δεδομένων»⁶⁶. Στο ίδιο πλαίσιο, το ΔΕΕ θεωρεί ότι η αποτελεσματική δικαστική προστασία από τέτοιου είδους παρεμβάσεις μπορεί να διασφαλιστεί όχι μόνο από δικαστήριο, αλλά και από ένα όργανο⁶⁷ που προσφέρει εγγυήσεις ουσιαστικά ισοδύναμες με εκείνες που επιβάλλει το άρθρο 47 του Χάρτη. Στο πλαίσιο της απόφασης Schrems II, το ΔΕΕ υπογράμμισε και ότι πρέπει να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία του δικαστηρίου ή του οργάνου από την εκτελεστική εξουσία, με όλες τις απαραίτητες εγγυήσεις, μεταξύ άλλων σχετικά με τις προϋποθέσεις ακύρωσης ή ανάκλησης του διορισμού⁶⁸, και ότι οι εξουσίες που θα πρέπει να χορηγούνται σε ένα δικαστήριο πρέπει να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του άρθρου 47 του Χάρτη. Εν προκειμένω, το όργανο⁶⁹ αποκτά την εξουσία λήψης αποφάσεων που έχουν δεσμευτικό αποτέλεσμα για τις υπηρεσίες πληροφοριών, σύμφωνα με τις νομικές εγγυήσεις στις οποίες θα μπορούσαν να βασίζονται τα υποκείμενα των δεδομένων.⁷⁰

⁶¹ Το ΕΣΠΔ σημειώνει ότι ο Επίτροπος για τα ανθρώπινα δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης θεωρεί ότι ο αποκαλούμενος κανόνας των «τρίτων μερών», στο πλαίσιο του οποίου οι υπηρεσίες πληροφοριών σε μία χώρα που παρέχουν δεδομένα σε υπηρεσίες πληροφοριών σε άλλη χώρα μπορούν να επιβάλουν στις υπηρεσίες παραλαβής την υποχρέωση να μην κοινοποιήσουν τα διαβιβαζόμενα δεδομένα σε τρίτα μέρη, δεν θα πρέπει να ισχύει για όργανα εποπτείας προκειμένου να μην υπονομεύει τη δυνατότητα παροχής αποτελεσματικής προσφυγής (Θεματικό έγγραφο για τη δημοκρατική και αποτελεσματική εποπτεία υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας).

⁶² ΕΔΔΑ, Kennedy §167.

⁶³ Ο όρος δικαστήριο, για παράδειγμα, μεταφράζεται ως «Gericht» στη γερμανική και ως «gerecht» στην ολλανδική γλώσσα.

⁶⁴ Άρθρο 13 της ΕΣΔΑ.

⁶⁵ ΕΔΔΑ, Klass §67.

⁶⁶ Βλέπε § 194 της απόφασης Schrems II.

⁶⁷ Βλέπε §197 της απόφασης Schrems II όπου το Δικαστήριο χρησιμοποιεί ρητά αυτή τη λέξη.

⁶⁸ Βλέπε § 195 της απόφασης Schrems II.

⁶⁹ Βλέπε §197 της απόφασης Schrems II όπου το Δικαστήριο χρησιμοποιεί ρητά αυτή τη λέξη.

⁷⁰ Βλέπε § 196 της απόφασης Schrems II.

4. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

48. Οι τέσσερις Ευρωπαϊκές Βασικές Εγγυήσεις πρέπει να θεωρούνται βασικά στοιχεία προς εξέταση κατά την αξιολόγηση του επιπέδου παρέμβασης στα θεμελιώδη δικαιώματα της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας δεδομένων. Δεν θα πρέπει να αξιολογούνται ξεχωριστά, διότι είναι στενά συνδεδεμένα, αλλά σε συνολική βάση, με την εξέταση της σχετικής νομοθεσίας σε σχέση με μέτρα παρακολούθησης, το ελάχιστο επίπεδο εγγυήσεων για την προστασία των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων και τα διαθέσιμα μέσα προσφυγής σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο της τρίτης χώρας.

49. Αυτές οι εγγυήσεις απαιτούν έναν ορισμένο βαθμό ερμηνείας, ιδίως διότι η νομοθεσία της τρίτης χώρας δεν είναι απαραίτητα ταυτόσημη με το νομικό πλαίσιο της ΕΕ.

50. Όπως αναφέρει το ΕΔΔΑ στην υπόθεση Kennedy, η «αξιολόγηση εξαρτάται από όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, όπως η φύση, το πεδίο εφαρμογής και η διάρκεια των πιθανών μέτρων, οι λόγοι θέσπισής τους, οι αρμόδιες αρχές εξουσιοδότησης, εφαρμογής και εποπτείας, και το είδος πραγματικής προσφυγής που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία».⁷¹

51. Κατά συνέπεια, η αξιολόγηση των μέτρων παρακολούθησης μιας τρίτης χώρας σε σχέση με τις ΕΒΕ μπορεί να οδηγήσει στην εξαγωγή δύο συμπερασμάτων:

-)] Η επίμαχη νομοθεσία της τρίτης χώρας δεν διασφαλίζει τις απαιτήσεις των ΕΒΕ: σε αυτή την περίπτωση, η νομοθεσία της τρίτης χώρας δεν θα μπορούσε να προσφέρει επίπεδο προστασίας ουσιαστικά ισοδύναμο με εκείνο που διασφαλίζεται από την ΕΕ.
-)] Η επίμαχη νομοθεσία της τρίτης χώρας ικανοποιεί τις ΕΒΕ.

52. Κατά την αξιολόγηση της καταλληλότητας του επιπέδου προστασίας, σύμφωνα με το άρθρο 45 του ΓΚΠΔ, η Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογεί κατά πόσον διασφαλίζονται οι ΕΒΕ ως μέρος των στοιχείων που λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η νομοθεσία μιας τρίτης χώρας στο σύνολό της προσφέρει ένα επίπεδο προστασίας ουσιαστικά ισοδύναμο με αυτό που διασφαλίζεται εντός της ΕΕ.

53. Όταν οι εξαγωγείς δεδομένων βασίζονται, μαζί με τους εισαγωγείς δεδομένων, σε κατάλληλες εγγυήσεις βάσει του άρθρου 46 του ΓΚΠΔ, δεδομένων των απαιτήσεων της νομοθεσίας τρίτης χώρας που ισχύει ειδικά για τα διαβιβαζόμενα δεδομένα, θα πρέπει να διασφαλίζουν ένα ουσιαστικά ισοδύναμο επίπεδο προστασίας. Ειδικότερα, όταν η νομοθεσία μιας τρίτης χώρας δεν συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις των ΕΒΕ, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι η επίμαχη νομοθεσία δεν θίγει τις εγγυήσεις και τις διασφαλίσεις που σχετίζονται με τη διαβίβαση, ούτως ώστε το επίπεδο προστασίας να εξακολουθεί να είναι ουσιαστικά ισοδύναμο με εκείνο που διασφαλίζεται εντός της ΕΕ.

⁷¹ ΕΔΔΑ, Kennedy §153.

54. Το ΕΣΠΔ έχει εκδώσει περαιτέρω κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση, ανάλογα με το εργαλείο μεταφοράς που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί και την αναγκαιότητα παροχής κατάλληλων εγγυήσεων, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, συμπληρωματικών μέτρων.⁷²

55. Επιπλέον, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι Ευρωπαϊκές Βασικές Εγγυήσεις βασίζονται στις απαιτήσεις του νόμου. Το ΕΣΠΔ υπογραμμίζει ότι οι Ευρωπαϊκές Βασικές Εγγυήσεις εδράζονται στα θεμελιώδη δικαιώματα που ισχύουν για όλους, ανεξαρτήτως εθνικότητας.

56. Το ΕΣΠΔ επαναλαμβάνει ότι οι Ευρωπαϊκές Βασικές Εγγυήσεις συνιστούν ένα πρότυπο αναφοράς για την αξιολόγηση της παρέμβασης που συνεπάγονται τα μέτρα παρακολούθησης μιας τρίτης χώρας, στο πλαίσιο των διεθνών διαβιβάσεων δεδομένων. Τα παρόντα πρότυπα απορρέουν από το δίκαιο της ΕΕ και τη νομολογία του ΔΕΕ και του ΕΔΔΑ, που έχει δεσμευτική ισχύ για τα κράτη μέλη.

⁷² Σημεία αναφοράς για την επάρκεια WP 254 αναθ. 01, Όπως αναθεωρήθηκε και εκδόθηκε στις 6 Φεβρουαρίου 2018, Συστάσεις 01/2020 σχετικά με μέτρα που συμπληρώνουν τα εργαλεία διαβίβασης για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το επίπεδο προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα της ΕΕ, 10 Νοεμβρίου 2020.